

Ylä-Savon työllisyysalueen yhteistoimintasopimus ja työvoimapalveluiden järjestämissuunnitelma

Kunnanhallitus 11.09.2023 § 188
289/00.04.01/2023

Valmistelija: Talous- ja hallintojohtaja

TE24 -uudistus

Valtion tällä hetkellä järjestämät työ- ja elinkeinopalvelut (TE-palvelut) siirtyvät kunnille 1.1.2025. Uudistuksen tavoitteena on palvelurakenne, joka edistää parhaalla mahdollisella tavalla työntekijöiden nopeaa työllistymistä ja lisää työ- ja elinkeinopalvelujen tuottavuutta, saatavuutta, vaikuttavuutta ja monipuolisuutta.

Uudistuksessa huomioidaan palvelujen yhdenvertainen saatavuus. Palvelujen siirto kunnille tuo palvelut lähemmäksi asiakkaita. Kun työllisyyspalvelut, kunnan koulutuspalvelut sekä elinkeinopalvelut ovat saman järjestäjän vastuulla, tukevat palvelut nopeamman työllistymisen tavoitteita. Kunnilla on hyvät lähtökohdat tarjota asiakkaille kohdennettuja ja paikallisten työmarkkinoiden tarpeisiin sopivia palveluja. TE-palvelujen siirto rahoitetaan peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmän kautta vuodesta 2025 alkaen.

TE-palvelut siirretään kunnille tai useammasta kunnasta muodostuville työllisyysalueille, joiden työvoimapohjan on oltava vähintään 20 000 henkilöä. Työllisyysalueen muodostavien kuntien tulee muodostaa maantieteellisesti yhtenäinen työmarkkinoiden ja työssäkäynnin kannalta toimiva alue. Kuntien on sovittava yhteistoiminta-alueiden muodostamisesta ja ilmoitettava siitä työ- ja elinkeinoministeriölle lokakuun 2023 loppuun mennessä. Valtioneuvosto voi tietyin laissa määritellyin perustein myöntää järjestämisvastuun työllisyysalueelle, jonka työvoimapohja on alle 20 000 henkilöä. Poikkeuslupa edellyttää, ettei alueen sekä muun työllisyysalueen palvelutaso poikkeuksen seurauksena merkittävästi heikkene.

Kuntien, jotka muodostavat työllisyysalueen, on toimitettava työ- ja elinkeinoministeriölle sopimus yhteisestä toimielimestä tai kuntayhtymän perussopimus. Sopimus on toimitettava työ- ja elinkeinoministeriölle kahden viikon kuluessa yhteistoimintasopimuksen tai perussopimuksen hyväksymisestä. Samassa yhteydessä kuntien on ilmoitettava, jos ne eivät halua vastaanottaa palveluiden järjestämiseen tarkoitettuja toimitiloja. Työ- ja elinkeinoministeriölle toimitettavasta suunnitelmasta tulee käydä ilmi:

1. laissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseen varattavat taloudelliset ja henkilöstövoimavarat sekä niiden kohdentuminen,
2. laissa tarkoitettujen palvelujen tuottamista ja kohdentamista koskevat ratkaisut,
3. toimipisteiden määrä ja sijoittuminen,
4. yhteistyötahot ja -muodot,
5. työperäisen maahanmuuton, työvoiman ja työpaikkojen kohtaannon sekä työvoiman liikkuvuuden edistäminen sekä
6. varautuminen rakennemuutostilanteisiin

Jos kunnan työvoiman määrä on alle 20 000 henkilöä, sen on muodostettava palveluiden järjestämiseksi yhteistoiminta-alue (työllisyysalue) yhden tai useamman kunnan kanssa niin, että työvoiman

määrä on vähintään 20 000. Työllisyysalueen tulee muodostaa alueellisesti yhtenäinen, työmarkkinoiden ja työssäkäynnin kannalta toimiva alue. Poikkeus järjestämistä vastaajasta voidaan myöntää, jos

1. Työvoimapaalvelujen järjestämisen edellyttämän toiminnallisen kokonaisuuden muodostaminen ei saaristoisuuden tai pitkien etäisyyksien vuoksi ole muutoin tarkoituksenmukaista.
2. Se on tarpeellista suomen tai ruotsinkielisten asukkaiden kielellisten oikeuksien turvaamiseksi tai saamelaiden kieltä ja kulttuuria koskevien oikeuksien turvaamiseksi.
3. Vähintään 20 000 henkilön työvoimapohjan käsittävän työllisyysalueen muodostaminen edellyttäisi useamman työssäkäyntialueen yhdistämistä.
4. Poikkeusluvan myöntäminen olisi alueellisesti palvelujen järjestämistä koskevat ratkaisut, palvelujen tarve sekä muut palvelujen järjestämiseen liittyvät tekijät huomioon ottaen muusta erityisestä syystä perusteltua, ja jos työvoimapaalvelujen järjestämiseksi on tehty sopimus tai päätös sekä työvoimapaalvelujen järjestämisestä annetun lain 15 §:n 4 momentissa tarkoitettu suunnitelma, joka turvaa riittävän palvelutason.

Poikkeuslupa edellyttää lisäksi, että kunta tai työllisyysalueen muodostavat kunnat osoittavat riittävät taloudelliset ja henkilöstöressurit työvoimapaalvelujen järjestämiseksi eikä alueen sekä muun työllisyysalueen palvelutaso poikkeuksen seurauksena merkittävästi heikkene.

Ylä-Savon työllisyysalue

Ylä-Savon alueen kunnista Iisalmi, Kiuruvesi, Pielavesi, Sonkajärvi ja Vieremä ovat käyneet neuvotteluita yhteisestä työllisyysalueesta, jonka työvoiman määrä on n. 17 100 henkilöä. Ylä-Savo on yhtenäistä työssäkäyntialuetta, jonka vahvuutena ovat seudun metalli- ja teknologia-alan veturiyritykset, joiden rinnalle on syntynyt mittava alihankintaverkosto. Ylä-Savon keskeisiä vahvuuksia ovat lisäksi elintarviketeollisuus ja maidontuotanto sekä maakunnan runsaita metsävaroja käyttävä puunjalostusteollisuus.

Ylä-Savon työssäkäyntialueen vahvuutena on lisäksi yritysten, oppilaitosten, kuntien ja kolmannen sektorin yhteistyö. Alueella on yhteistyössä SITRAN kanssa kehitetty verkostopohjainen osaamisen kehittämisen malli YHESSÄ-verkosto. Mallin verkostokeskuksena toimii Ylä-Savon ammattiopisto, joka ylläpitää osaamisen tilannekuvaa ja fasilitoi yhteistyötä. Toimintamalli perustuu siihen, että kuntalaisilta tai yrittäjiltä tullut tarve ohjautuu oikeaan paikkaan ja apua löytyy kaikkiin tilanteisiin. Tämä toiminta integroidaan osaksi Ylä-Savon TE-mallia.

Haasteina Ylä-Savon alueella ovat korkea pitkäaikaistyöttömyys sekä toisaalta osaavan työvoiman saatavuusongelmat. Myös korkea sairastavuus on haaste työllistymiselle.

TE24 -uudistukseen liittyvien neuvotteluiden perusteella kuntien edustajat ovat valmistelleet Ylä-Savon työllisyysaluetta koskevan yhteistoimintasopimuksen ja palvelujen järjestämissuunnitelman. Lähtökohtana valmistelussa on ollut kuntalain 8 §:n mukainen vastuukuntamalli, jonka mukaan palveluiden järjestämisestä sovitaan työllisyysalueen kuntien kesken ja yksi kunta toimii vastuukuntana ja työvoimaviranomaisena. Vastuukuntana Ylä-Savon työllisyysalueella toimisi Iisalmen kaupunki.

Yhteistoimintasopimuksen mukaan Ylä-Savon työllisyysalueen hallinto rakennetaan osaksi vastuukunnan eli Iisalmen kaupungin organisaatiota. Hallinnossa ja päätöksenteossa noudatetaan Iisalmen kaupungin hallinto- ja toimintasääntöjä, ohjeita ja määräyksiä. Ylä-Savon työllisyysalueen yhteiseksi toimielimeksi perustetaan 1.1.2025 alkaen Ylä-Savon työllisyys- ja yrityspalvelulautakunta, joka toimii TE-palvelujen järjestämisestä vastaavana toimielimenä ja työvoimaviranomaisena.

Ylä-Savon työllisyysalueen päätavoitteena ovat asiakkaan näkökulmasta toimivat ja tehokkaat lähipalvelut, asiakkaiden ohjaaminen oikeaan palveluun, pitkäaikaistyöttömyyden vähentäminen ja osaavan työvoiman välittäminen alueen yrityksiin. Tavoitteena on yhdenvertainen palvelutarjonta, kustannustehokkaat prosessit sekä hyvä asiakas- ja työntekijäkokemus.

Iisalmi on Ylä-Savon alueen seutukeskus, jonne on keskittynyt sekä julkisen että yksityisen sektorin palveluita. Iisalmi on myös Pohjois-Savon hyvinvointialueen pohjoisen alueen keskus, jonne sijoittuu sekä perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon että sosiaalihuollon palveluja. Iisalmen maantieteellinen saavutettavuus on hyvä ja julkinen liikenne toimii hyvin suhteessa seudun kuntakeskuksiin.

Iisalmi Ylä-Savon työllisyysalueen vastuukuntana

Iisalmen kaupunki on valmis toimimaan Ylä-Savon työllisyysalueen vastuukuntana. Kaupungin toimintatuotot ovat vuoden 2023 talousarviossa 50,1 milj. euroa ja toimintakulut -106,5 milj. euroa, toimintakate on -56,4 milj. euroa. Iisalmen kaupungilla on n. 1 000 työntekijää. Kaupunki järjestää täällä hetkellä seudullisena palveluna (vastuukuntamalli) jätehuollon viranomaistehtäviä, ympäristönsuojelun ja ympäristöterveydenhuollon (ml. eläinlääkintä) palveluita sekä maaseutuhallinnon viranomaistehtäviä. Kaupunkiorganisaatiossa toimii myös Ylä-Savon alueen musiikkiopisto. Lisäksi Iisalmen kaupunki toimii Melan toimeksiantosopimuksen mukaisesti Pohjois-Savon lomituspalveluita järjestävänä tahona.

Iisalmen kaupungilla on hyvät valmiudet järjestää työllisyysalueen TE-palveluita vuoden 2025 alusta sekä hoitaa näihin palveluihin liittyviä tukipalvelutehtäviä (talous- ja henkilöstöhallinto, hallinto- ja ICT-palvelut sekä hankintatoiminta). Iisalmen kaupunki on myös järjestänyt vuodesta 2014 alkaen yrityspalvelut itse ja yhteydet alueen elinkeinoelämään ovat erinomaiset. Kaupunki järjestää myös kansainvälisyyspalveluita, joihin kuuluvat maahanmuuttoneuvonta ja työllistämisen palvelut sekä pakolaispalvelut.

Vuodesta 2017 alkaen myös kaupungin työllisyyspalvelut ovat olleet osa kaupungin Elinvoimapalveluiden vastuualueetta ja Iisalmi on mukana Työllisyyden kuntakokeilussa osana Kuopion kokeilualueetta. Iisalmi koordinoi kokeilussa Iisalmen, Sonkajärven ja Vieremän alueella tarjottavia palveluita. Valtiolta siirtyvät palvelutehtävät ja henkilöstö istuvat erinomaisesti jo olemassa olevaan palvelukokonaisuuteen.

Päätösesitys

Kunnanjohtaja:
Kunnanhallitus esittää kunnanvaltuustolle, että

1. Sonkajärven kunta hakee osana Ylä-Savon työllisyysaluetta poikkeuslupaa työ- ja elinkeinopalvelujen järjestämiseen ja valtuuttaa Iisalmen kaupungin valmistelemaan hakemuksen poikkeusluvasta Työ- ja elinkeinoministeriölle,

2. hyväksyy Ylä-Savon työllisyysalueen yhteistoimintasopimuksen ja valtuuttaa lisalmen kaupungin tekemään siihen tarvittaessa teknisluonteisia muutoksia sekä
3. hyväksyy palvelujen järjestämissuunnitelmaluonnoksen ja valtuuttaa lisalmen kaupungin tekemään siihen tarvittaessa teknisluonteisia muutoksia.

Päätös

Kunnanhallitus:

Kunnanhallitus yksimielisesti hyväksyi päätösesityksen.
